

Abraham Lincoln – USA's martyrt

Mordet på præsident Lincoln. Den 14. april 1865 blev præsident Lincoln myrdet under en forestilling i Ford's Theatre i Washington, D.C. Gerningsmanden var en 26-årig skuespiller, John Wilkes Booth, der sympatiserede med konføderationens kamp for at bevare slaveriet. Det var især Lincolns planer om at give de frigivne sorte slaver stemmeret, der havde motiveret ham til at myrde præsidenten. Booth flygtede med en medsammensvoren, men blev pågrebet og skudt 12 dage senere. Fire andre medsammensvorne blev siden hængt.

Det er svært at forestille sig noget mere traumatisk for en nation end en borgerkrig, og man kunne derfor forestille sig, at det var en periode i landets historie, som amerikanerne gerne så henvist til glemslen. Men faktisk forholder det sig anderledes. Krigen dyrkes med stor passion af mange, og biblioteker og boghandler bugner med bøger om emnet. Ifølge en opgørelse er der skrevet omkring 60.000 bøger om den amerikanske borgerkrig.

En del af forklaringen er den fortolkningsramme, krigen oftest placeres i. Det var i høj grad præsident Lincolns fortjeneste, at den dominerende fortolkning af krigen blev, at den var en slags blodig renselsesproces – en katarsis – der banede vejen for en ny begyndelse. USA var sluppet af med sin arvesynd, slaveriet, og var rykket tættere på idealerne om frihed og lighed for alle. Denne tolkning blev en central del af USA's civile religion.

Enhver civil religion har, som andre religioner, brug for både helgenskikkelser og hellige steder. USA's vigtigste helgenagtige skikkelse havde hidtil været George Washington. Da Abraham Lincoln blev myrdet blot fem dage efter borgerkrigens afslutning, fik Amerikas civile religion en ny martyrt og helgenskikkelse med samme status som George Washington.

En ny helgen. På John Sartain og W.H. Hermans billede *Abraham Lincoln the Martyr* (ca. 1866) mødes George Washington og Abraham Lincoln i himlen.

BILLEDETEMA: LINCOLN MEMORIAL

Lincoln Memorial ligger for enden af National Mall i Washington, D.C. Det blev indviet i 1922 og har siden dannet den symbolske ramme for flere skelsættende begivenheder i nationens historie – ikke mindst i kampen mod diskrimination.

Operasangeren Marian Anderson gav den 9. april 1939 koncert for et stort publikum og sang blandt andet "My Country, 'Tis of Thee." Arrangementet skulle oprindeligt have været afholdt i Constitution Hall, som ejes af organisationen Daughters of the American Revolution, men de fastholdt en klausul om, at kun hvide kunstnere måtte optræde dér. Et af medlemmerne var USA's førstedame, Eleanor Roosevelt, der i protest meldte sig ud af organisationen og gjorde sit til, at koncerten i stedet kunne afholdes udendørs, foran Lincoln Memorial. Koncerten – og omstændighederne – gjorde Marian Anderson til en international berømt. Fire år senere sang hun i Constitution Hall. Daughters of the Revolution havde i mellemtiden undskyldt og ændret sin politik.

Centrale personer i borgerrettighedsbevægelsen poserer foran Lincoln Memorial 28. august 1963, hvor Martin Luther King, jr. (1929-1968) holdt sin berømte "I Have a Dream"-tale.

Barack og Michelle Obama besøgte Lincoln Memorial den 18. januar 2009 – to dage før hans indsættelse som USA's første sorte præsident.

OPGAVE: ABRAHAM LINCOLN – USA'S MARTYR

1. Hvilken betydning tillægges borgerkrigen i USA – inddrag begrebet fortolkningsramme i dit svar?
2. Se nærmere på illustrationen "En ny helgen" og forklar den.

'Reconstruction' – en ny begyndelse

Efter borgerkrigens afslutning fulgte en periode på 11 år, som amerikanerne kalder "Reconstruction": Man skulle finde en måde, hvorpå vinderne og taberne af krigen kunne leve videre i den samme nation, men uden at ofre have været forgæves. I sydstaterne skulle man skabe en ny samfundsorden, hvor økonomien ikke var baseret på slaveri, og hvor de tidligere slaver var frie og fuldgældige borgere. Hvor meget magt skulle vinderne – unionen – bruge for at sikre det: Skulle de politikere, der havde stået i spidsen for konføderationen, straffes? Skulle sydstaterne besættes af militæret for at reformere det politiske system og sikre sorte amerikaneres rettigheder? Ville det på længere sigt samle nationen eller kun skabe vedvarende splittelse?

I årene efter krigens afslutning vedtog man tre skelsættende tilføjelser til den amerikanske forfatning – 13., 14. og 15. Forfatningstilføjelse. Den 13. Forfatningstilføjelse, vedtaget i 1865, afskaffede slet og ret slaveriet. Den 14. Forfatningstilføjelse, ratificeret i 1866, gjorde det klart, at alle, der var født i USA eller efterfølgende var blevet naturaliserede, var statsborgere med lige rettigheder og samme beskyttelse af landets love. Dette har siden været det forfatningsmæssige grundlag for stort set alle juridiske spørgsmål om diskrimination i USA – ikke blot på baggrund af race og etnicitet, men også på baggrund af køn og seksuel orientering. Den 15. Forfatningstilføjelse, vedtaget i 1870, slog fast, at ingen måtte nægtes ret til at stemme på grund af deres race, hudfarve, eller fordi de tidligere havde været slaver. Det fremgik også, at Kongressen havde ret til at vedtage lovgivning, der sikrede, at ingen blev frataget denne ret. Alligevel kom det i praksis til at ske mange steder i Syden. Hvordan var det muligt?

Trods disse centrale tilføjelser til Forfatningen, og trods forsøg på at sætte sydstaterne under administration, indtil de opfyldte en række reformkrav, vandt det hvide herredømme efterhånden frem igen. Ofte skete det ved brug af fysisk vold, men flere stater vedtog også nye restriktive love, som gik stik imod Forfatningens intentioner. Det gjaldt blandt andet de såkaldte "black codes", som skulle sikre, at sorte amerikanere fortsat var til rådighed som billig arbejdskraft, nu, hvor de ikke længere var slaver.

Ifølge disse måtte sorte nu eje fast ejendom, og de måtte gifte sig, men de måtte ikke undlade at arbejde. Blev de taget i at gøre det, kunne de arresteres, idømmes bøder og tvinges til at arbejde uden løn. I flere stater blev sorte borgere tvunget til at skrive etårige arbejdskontrakter, der ofte reelt bandt dem til de steder, hvor de tidligere havde været slaver. Sådanne restriktive love vakte stor harme i nordstaterne og fik det republikanske flertal i Kongres-

sen til at sætte sydstaterne under administration af hæren, indtil de havde opfyldt en række krav om reformer.

I de følgende år vandt sorte borgere i flere sydstater reel politisk indflydelse. Blandt andet blev sytten sorte repræsentanter i disse år valgt til Kongressen i Washington. Men efterhånden genvandt de lokale hvide magteliter imidlertid helt kontrollen med det politiske liv. Nye lokale forordninger og trusler fratog dem mange steder helt elementære borgerrettigheder, såsom stemmeretten. Helt op til 1965 hed det sig mange steder i Syden, at sorte borgere skulle bestå en prøve for at blive erklæret egnede som vælgere. I sådanne prøver blev de eksempelvis bedt om at redegøre for hovedtankerne i Immanuel Kants filosofi eller svare på, hvor mange bobler der var i et stykke håndsæbe. Det var prøver, ingen hvide vælgere blev præsenteret for.

Var sådanne "literacy tests" ikke nok til at afholde sorte vælgere fra at stemme, kom trusler og rå vold ofte i anvendelse. En række hvide terrorgrupper dukkede i flere stater frem i årene efter borgerkrigens afslutning. Den mest kendte var Ku Klux Klan, dannet i Tennessee i 1865. Den bredte sig til de fleste sydstater og spredte mange steder rædsel med voldelige overfald, lynchninger og nedbrændinger af huse, skoler og kirker. For ofrene var der sjældent hjælp at hente hos de lokale myndigheder. Først i 1871 vedtog Kongressen lovgivning, der gjorde det muligt for Ulysses S. Grant, der nu var USA's præsident, at eliminere Klanen (den genopstod dog i Georgia i 1915).

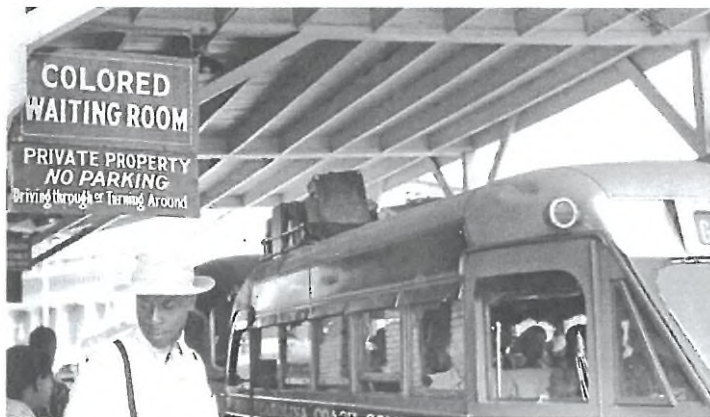
En hvid terrorbevægelse. Ku Klux Klan opstod først som en social klub i Pulaski, Tennessee i 1865. To år senere mødtes en række lokalafdelinger fra de fleste sydstater og dannede en organisation, der skulle tjene som "the Invisible Empire of the South". Organisationens første leder var en af konføderationens tidligere generaler, Nathan Bedford Forrest, der fik titel af "grand wizard". Under ham var der et hierarki af ledere med titler som "grand dragons", "grand titans" og "grand cyclopes".

SPØRGSMÅL: "RECONSTRUCTION" – EN NY BEGYNDELSE

1. Gengiv indholdet af den 13., 14. og 15. tilføjelse til forfatningen. Prøv evt. at finde dem på nettet, og læs dem på engelsk.
2. Hvordan sikrede det hvide herredømme sig magten og arbejdskraften?
3. Hvad menes med begrebet "det gamle Syden" – inddrag illustrationen "Krigsveteraner fra nord og syd mødtes i 1913".

En politisk studehandel

Jim Crow gør sin entre. Omkring århundredskiftet blev racerne i stigende grad adskilt ved love og forordninger. Med indførelsen af disse såkaldte "Jim Crow-love" fik tog og busser adskilte sektioner for sorte og hvide passagerer, og sorte blev forment adgang til mange restauranter, hoteller osv. Oprindelsen til betegnelsen "Jim Crow-love" er uklar, men navnet henviser til en figur i de såkaldte "minstrel shows", der var populære i midten af 1800-tallet. Her sminkede hvide optrædende sig sorte i hovedet ("blackfacing") og karikerede sorte amerikanere i danse og sange.

I 1876 endte præsidentvalget i USA i dødt løb, og efter en politisk studehandel blev republikaneren Rutherford B. Hayes præsident mod til gengæld at love at fjerne den militære besættelse af sydstatene. Det blev reelt afslutningen på bestræbelserne på at skabe en ny samfundsorden. Efterhånden vandt raceadskillelse frem i eksempelvis skoler, på restauranter og hoteller såvel som i tog og sporvogne. Der eksisterede i praksis også racediskrimination mange steder i nordstaterne, men i Syden blev den skrevet ind i lovgivningen. Det tog for alvor fart, efter at USA's Højesteret i 1896 afsagde en af sine mest skæbnesvangre og forkætrede domme: I *Plessy v. Ferguson* fastslog den, at raceadskillelse (segregation) ikke var i strid med Forfatningen. Et flertal af dommerne mente, at man godt kunne være "adskilt, men ligestillet", så længe de faciliteter, sorte borgere fik stillet til rådighed, var lige så gode som hvide borgeres. Det var de stort set aldrig, men nu var raceadskillelsen sanktioneret af landets højeste domstol, og det skulle tage 58 år, før den med en ny dom i sagen *Brown v. Board of Education* reelt omstødte afgørelsen og banede vejen for raceintegration.